

Fonteinkerk, 9 oktober 2022
Lezing: Lucas 17:11-19

Eind jaren '80 had ik als jonge predikant zitting in het deputaatschap Vorming & Toerusting. En dus reisde ik af en toe vanuit het Zuiden van Drenthe naar Westerbork, om daar plannen te maken voor de vorming van onze gemeenteleden. In dat deputaatschap trof ik ook Wim den Braber, die toen predikant was in het Noorden van Drenthe. Er zat daar ook een oudere predikant (van wie ik de naam en standplaats verdrongen heb) die altijd zat te klagen. "Wat maken we ons nog druk over die kerk?" vroeg hij dan, "dat is toch een verloren zaak? En dat geloof van ons stelt toch óók helemaal niets meer voor?" Ik vond dat beklemmend om waar te nemen. Zó kon je dus eindigen: in verbittering en cynisme, in een angstaanjagend besef dat je hele loopbaan (en misschien wel je hele leven!) totaal voor niets was geweest...

Later ontdekte ik dat veel méér predikanten met zulke moedeloze gedachten en gevoelens rondlopen. Ook hier in Amersfoort heb ik een collega horen zeggen: "Ach ja, die kerk... Dat is toch niks meer dan trekken aan een dood paard..." Op zeker moment heb ik een besluit genomen: zó wil ik niet eindigen! Ik wil wel afscheid kunnen nemen met een dankbaar en mooi gevoel, met fijne herinneringen aan een prachtig beroep! En dus loop ik nu tegen iedereen te beweren dat ik het gewoon in mijn agenda ga zetten. Na mijn pensionering ga ik zes dagen per week blij en dankbaar zijn voor alle fijne gesprekken, alle muzikale kerkdiensten, en alle prachtige mensen die ik heb mogen ontmoeten. Het was een mooie loopbaan, waarin ik mijzelf heb mogen ontwikkelen en ontplooien, en waarin ik ontzaglijk veel heb geleerd. Eén dag in de week (misschien de maandag) ga ik zitten zeuren en mopperen, mokken en wrokket: "Het is allemaal voor niks geweest; ik heb 38 jaar lang aan een dood paard lopen trekken!" Daarmee doe ik recht aan alle kanten van de zaak, en slaag ik er toch in om de nadruk te leggen op de dankbaarheid. Dat is óók een overlevingsstrategie: een mens móét dankbaarheid blijven voelen. Wil het leven uitzicht blijven houden, wil een mens hoop en vertrouwen blijven voelen en toekomst blijven zien, - dan moet er dankbaarheid zijn!

Als Jezus een dorp wil binnengaan, komen tien melaatse mannen Hem tegemoet. Ze weten dat ze een gezond mens niet het risico van besmetting mogen aandoen, en daarom blijven ze op veilige afstand staan. En dan klinkt hun gebed: "Meester, heb medelijden met ons!" Het is het aloude smeekgebed, dat ook vandaag weer in duizenden kerken gebeden is: "Kyrie eleison, Heer ontferm U..." De nood van de mensen was ook toen al ten hemel schreiend. Jezus reageert niet met woorden van troost of medeleven, en ook niet met geneeskrachtige spreuken. Hij reageert met een opdracht: "Ga je laten zien aan de priesters." Dat is een erg vreemde opdracht. In het Oude Testament staan voorschriften dat je naar een priester moet gaan, op het moment dat je van deze huidziekte genezen bent. Dan kan de priester genezing vaststellen, en verklaren dat je weer onder de mensen mag komen. Vreemd genoeg geeft Jezus hun de opdracht om naar de priester te gaan met hun zieke lijf, terwijl ze nog allerminst genezen zijn. Daarmee vraagt hij wel erg veel vertrouwen van deze mannen. Je zou haast denken dat Hij hen met een kluitje het riet in stuurt. Het is eigenlijk een wonder dat ze gaan. Het was "logischer" geweest als ze hadden gereageerd met: "Wat kan die priester anders doen dan constateren dat we nog ziek zijn?" Maar ze stellen geen vragen, worden niet boos, en gaan op weg. Op hoop van zegen...

Dat is een mooi beeld van wat geloven eigenlijk is. Geloven is: op weg gaan, zonder enige zekerheid, in de hoop dat je er beter van wordt, in het vertrouwen dat het jou en de mensen om je heen iets goeds zal brengen. Geloven is: op weg gaan op grond van een tot jou uitgesproken woord, zoals Abraham dat deed. Dat vraagt om moed, want het is min of meer een

sprong in het diepe. Je krijgt geen enkele garantie mee. Je moet het er maar op wagen... Maar die tien mannen ervaren het: ze worden beter, omdat ze durven leven van de hoop. In hun verziekte leven was nog een vonkje van hoop overgebleven. Jezus blaast dat vonkje weer aan. En misschien was dat wel de reden dat Hij hen niet ter plekke beter maakte: ze moesten op weg gaan om te ondervinden dat het leven alleen maar gáándeweg anders kan worden. Alleen dàn kunnen wij iets van God ervaren: als we in beweging komen!

Alle tien worden zij er beter van. Maar van negen zieken ontvangt Jezus geen enkel teken van leven meer. Hebben zij zich aan de priesters laten zien, hebben ze daarna de voorgeschreven dankoffers gebracht? Waren ze onverschillig, of juist zó blij met dit nieuwe begin, met deze opstanding, dat ze vergaten Jezus ervoor te bedanken? Geen mens kan het zeggen. Slechts één man keert terug, met een hart vol dankbaarheid en een loflied op de lippen. Hij "loofde God met luide stem". We hebben het "kyrie" dan dus afgesloten, en zijn aanbeland bij het "gloria", de lofzang. Het is een Samaritaan die dit loflied zingt: een man met een (in de Joodse ogen van destijds) minderwaardig geloof, een man die niet weet hoe het hoort en hoe het zit. Hier weet hij als enige hoe het hoort.

Dit verhaal gaat over het belang van dankbaarheid. Waarom is dankbaarheid zo belangrijk? Heeft dat te maken met een God die op zijn strepen staat, die geëerd en geprezen wil worden voor alle grote dingen die Hij doet? Ik denk het niet. Ik denk dat dankbaarheid voor een mens onmisbaar is, omdat het ons helpt het leven beter aan te kunnen. Dankbaar zijn heeft te maken met openheid en aandachtig leven: dat je je bewust bent van alles wat je ontvangen en ervaren mag. Dàn kun je genieten van het leven, en het beter tot je laten doordringen. Maar dat niet alleen: zo bouw je ook reserves op voor de minder mooie dagen. Warme herinneringen kunnen een rouwend mens weer moed geven, om maar wat te noemen.

Dankbaarheid laat jou ook weer beseffen dat de dingen niet vanzelfsprekend zijn. Een kort gebed aan tafel, of een spreuk van zegen of dank brengen je weer te binnen dat brood op de plank in onze wereld allerm minst "gewoon" is. Zoals Tom Segaar een verre vreemdeling nodig had om met andere ogen te gaan kijken naar zijn werk en zijn leven, zo hebben wij dankbaarheid nodig om anders te leren kijken, naar onszelf en naar de wereld om ons heen. Een dankbare levenshouding maakt je ook weerbaarder tegenover de kunstmatig opgewekte hebzucht en ontevredenheid die onze welvaartssamenleving draaiend moet houden. Ik moest in deze weken van energiecrisis weer denken aan de autoloze zondagen in 1973. Toen al werd er gezegd: "Onze manier van samenleven is op termijn niet houdbaar. We verspillen teveel grondstoffen en vervuilen de lucht en de bodem. We zullen moeten wennen aan een sobere levensstijl." Dat we daarna als mensheid alleen maar méér zijn gaan verspillen en vervuilen, is misschien wel een teken aan de wand. Zijn mensen wel in staat tot een ommekeer? In elk geval zal een dankbare grondhouding, een houding die uitgaat van "genoeg" in plaats van "nooit genoeg", ons zeker helpen om tot een andere levensstijl te komen.

Een dankbare houding kan jou ook dichterbij God brengen. Dankbaarheid heeft eigenlijk altijd een adres nodig, een iets of iemand waarop het dankbare gevoel kan worden gericht. Dankbaarheid zonder richting bestaat eigenlijk niet. Als je dan niet gelooft, kun je natuurlijk je dankbaarheid richten op het leven zelf, of op de mensen om je heen. Toch meen ik dat dankbaarheid pas echt tot volle ontplooiing komt als zij gericht wordt op God, de Bron van het leven. Het zal je geloof sterker maken, als je dankbaar in ontvangst neemt wat God jou in dit leven aanreikt. Dat je niet blijft steken in wat je niet gekregen hebt (altijd een hele lijst!), maar open blijft staan voor wat je wèl ontvangen mag. Dankbaarheid kan zelfs, in een zwarte

periode, je geloof overeind houden, als je elke dag, ondanks alle ellende, iets vindt en benoemt waar je dankbaar voor bent.

“Sta op en ga; uw geloof heeft u gered,” hoorden we Jezus zeggen. Betekent dat niet zoveel als: “Ga het leven in! Vanuit vertrouwen en dankbaarheid!”? Zonder vertrouwen en dankbaarheid ga je als mens op slot en kom je er niet meer uit...

Van Jon van Duivenbode is het gedicht “Grensgeval”. Ook uit dit gedicht spreekt dat dankbaarheid iets is dat een mens nodig heeft, en niet iets is waar God niet zonder zou kunnen.

*Door vlekken getekend voor het leven,
ontheemde leprozensynagoge,
schreeuwend: Meester, wees met ons bewogen,
wilt U ons niet één ogenblik geven?*

*Hij zag ons staan en doorbrak het taboe:
Ga naar de priesters toe, laat je daar zien.
Gaandeweg werden we rein, alle tien,
het oude leven lachte ons weer toe.*

*Uitzinnig was ik door die ommekeer,
nooit meer een paria, niet meer melaats
zingend voor tien, keerde ik tot Hem weer.*

*De anderen vonden me tegendraads,
maar naderend voelde ik des te meer:
aan uw voeten, Heer, is de beste plaats.*